

משום רבי מאיר אמרו: אפילו סוף שרוכב עליו, וחמור שרוכב עליו, מותר ליטול את הצפרנים שלהם בחולו של מועד כדי שלא יצערום ולא יוכלו ללכת (199).

^{ב-י} אבל להמרא דריחיא העומד לטחון בריחים, לא הותר ליטול צפרניו, דכל ההיתר לטחון רק לצורך המועד, וטחינה מועטת יכול לטחון בחמור אפילו שלא נטלו צפרניו.

רב יהודה שרי:

למישקל טופריה צפרנים להמרא דריחיא.

ולאוקמי ריחיא, להעמידם אבן על גבי אבן

כדרכם.

ולמיבני ריחיא, היינו לעשותם מתחילה.

ולמיבני אמת ריחיא, העץ שהריחים בנוי עליו.

ולמיבני אוריא, רפת בקר (200).

רב, שרא:

לפרוקי סוסיא, לסרק הסוסים במסרק של ברזל [ועיין תוד"ה ואין] כדי לייפותם. ומותר מפני צורך המועד, דחשיב כצרכי רכיבה (201).

ובעיקר ההיתר של קציצת צפרניו, מהגהות מיימוניות [יו"ט ח נ] נראה, שהוא מפני דבר האבד, שהסוס יתקלקל על ידי הליכה זו, ולפי זה מותרת הקציצה אפילו במעשה אומן. אולם מלשון רש"י נראה, שבלא הקציצה אינו יכול לילך כלל, ואם כן נמצא, שההיתר הוא משום צורך המועד, ולפי זה אינו מותר אלא במעשה הדיוט.

200. הרמב"ם [יו"ט ח טו] ושאר ראשונים מפרשים, שהתירו לבנות אבוס לצורך אכילת הבהמה. וכתב הרמב"ן, שלא הותר לעשותו אלא במעשה הדיוט. והוסיף, שאף על פי שרב יהודה כרכו עם דין בניית הריחים, שהותר אפילו במעשה אומן, מאחר והוא מכשירי אוכל נפש, וכמו שנתבאר לעיל, מכל מקום בזה אין דינם שוה.

אבל רש"י פירש, שהוא רפת בקר, וכן הביא הבית יוסף בשם רבינו ירוחם, וביאר, שכאשר הבהמה אינה שוכבת יפה, יש לה היזק מכך.

201. כתב הב"ח [תקלו ב] בשם המרדכי, שאף על פי שעל ידי סירוק הסוס, יהיו נתלשים

חמא כתנא קמא, וכנ"ל בהערה הקודמת. והוסיף הרא"ש לדקדק מדבריו, שדוקא ניקור הריחים הותר, אבל עשית בת עינא אסור אפילו לדעת תנא קמא, מפני שהוא מעשה אומן. אבל הרמב"ם התיר אפילו עשית בת עינא, וכמו שנתבאר בהערה 195, שכל מכשירי אוכל נפש הותרו לעשותן כדרכן. וכן נפסק בשו"ע [שם ח]. ויעויין שם בביאור הלכה.

ומדברי הגר"א נראה, שלדעת הרמב"ם, מחלוקת רב חמא ורב יחיאל היא דוקא בדעת רבי יהודה, אבל לדעת תנא קמא, ודאי הותר עשית בת עינא, ומן הטעם הנ"ל.

199. כתב הרא"ש, שדבר זה הותר רק כשהוא צריך לרכב עליו לאיזה צורך מצורכי המועד [ואינו רגיל לילך ברגליו מרחק גדול כזה]. שו"ע תקלו א], אבל שלא לצורך המועד, אף על פי שעצם הרכיבה מותרת היא בכל ענין, מכל מקום אסור לו לעשות מלאכה עבור זה. וכתב בביאור הלכה שם, שזהו דוקא כשהוא רוכב על הסוס לבדו, אבל כשיש על הסוס איזה משא, יש לדון אם מותר לרכוב שלא לצורך המועד, שהרי דבר זה אסור בשבת מן התורה משום מחמר.

מקויון דם לבהמה, ואין מונעין רפואה לבהמה בחולו של מועד. ואפילו שצריך לרפואתה לעשות מלאכה דאורייתא.

רבא שרא לכסכוסו לגהץ קירמי בגדים דקים כקרום.

מאי טעמא? היות ומעשה הדיוט הוא.

[והרמב"ם והשו"ע פירשו, שמותר למעך

ולמיבני אקרפיטא, אבוס להניח בו תבואה לפני הסוסים.

ולמיבני איצטבא, ספסל לישב או לשכב עליו (202).

רבא שרא למישקל דמא להקיו דם לבהמה בחולא דמועדא (203).

אמר ליה אביי: תניא ברייתא דמסייע לך:

לשכיבה, ואיצטבא הוא העשוי לשיבה. כן כתב המרכבת המשנה.

וכתב הרמב"ן, שלא הותרה עשיתו אלא במעשה הדיוט, כשאר צרכי המועד. ויעויין בטור [תקמ], שנחלקו הראשונים, האם הותרה הבניה באיצטבא של עץ דוקא, אבל בשל אבן, הרי עשיתו נחשבת כמעשה אומן, או אפילו באיצטבא של אבן, כשעושהו מעשה הדיוט.

203. כתב הריטב"א, אף על פי שהקזת דם נחשבת מעשה אומן, התיירו משום דבר האבד. והקרבן אורה יצא לחדש, שכל מלאכה הנעשית למניעת צער בעלי חיים, התיירו במועד.

וכתב המאירי, שמכאן יש ללמוד להתיר לעשות כל רפואה במועד, ואפילו על ידי מלאכה גמורה, שאם התיירו רפואה לבהמה, כל שכן שיתירו לאדם. וכן נפסק בשו"ע [תקלב ב]. והוסיף המאירי, שאפילו אינו חולה, אלא עושה דברים המועילים לחיזוק מזגו, מותר. ועייין עוד בביאור הלכה [תקלא ח] שהצריך דוקא חולה שאין בו סכנה.

ולכאורה עיקר ההיתר דרפואה, פשוט הוא מצד הסברא, שהרי נתבאר בראשונים, שכל דבר שהוא לקישוט ותיקון הגוף, כגילוח, דינו כצרכי אוכל נפש [יעויין ריטב"א לקמן יד], וכל שכן דבר הנעשה לרפואה. אולם המור וקציעה [תקלב] כתב, שהיה מקום לאסור, מפני הצער והעינוי שיש לאדם על ידי עשית הרפואה. [וכמו

שערותיו בהכרח, ובאמת מפני טעם זה אסור לעשות כן ביום טוב, מכל מקום במועד התיירו. ויש לדון, האם נוכל להוכיח מכאן, שלא נאסר בחול המועד עשית פסיק רישיה, כגירת מטה כסא וספסל במקום שיהיה נעשה חריץ בקרקע על ידי זה, או שטעם ההיתר כאן הוא מפני צורך הרכיבה, שאמנם אין לו צורך כלל בתלישת שערות אלו, וכל רצונו הוא רק בסירוקו לצורך הרכיבה, מכל מקום מאחר שהיא תוצאה הנלווית לעיקר עשיתו ורצונו, והלא בעבור מטרה זו [של הרכיבה] הותרה לו עשית מלאכה במועד [וכמו שלמדנו לעיל לענין גזיזת צפרניים], לכן אין לאסור הסירוק, הגם שנלווה אליה תוצאה זו של השרת השערות. [וכמו שלמדנו בכיצה כג, שהתירו ביו"ט צלית בשר לאכילה, אף על פי שנעשה על ידי זה כיבוי הגחלים].

והמאירי אמנם מפרש כמו האופן השני. אבל מדברי הטור [תקלז ח] מבואר, שבכל ענין לא אסרו במועד עשית פסיק רישיה. ויש מבארים הסברא בזה, כיון שיסוד איסור מלאכה במועד, משום טירחא הוא, וכשעושה פעולת היתר, הנלווה אליו תוצאה מוכרחת של איסור, אין לו טורח על ידי האיסור יותר, על כן אין לאסור דבר זה במועד.

202. התוס' מפרשים, שקרפיטא ואיצטבא הם שני סוגי ספסלים. ומהרמב"ם [שם ח ז] נראה שהוא מפרש, שקרפיטא הוא ספסל העשוי

וכמו כן אם חפר **בנצא** במקום נמוך, כעין גומא, והניח **בנצא** אחרת, או שגרר שפתי הגומא לאמצעיתא והחליקה.

הרי מוכיחין מעשיו שאדעתא דבי דרי נטל את העפר ממקום למקום, שהרי לא יישר את כל השדה, אלא רק במקום הרצוי לגורן, ומותר לעשות כן לצורך המועד.

אבל, אם שקל מוליא ושרא **בנצא** שממלא את השקעים בעפר שניטל מהתל, הרי מוכיחין מעשיו דאדעתא דארעא עושה ליישרה לזריעה, ואסור (207).

ואמר רבא: האי מאן דזכי זיכי שמלקט עצים מקרקעו, [והר"ן פירש שתולשן], אם עושה כן אדעתא דציבי, שצריך עצים להסיק בהן, שרי.

אך אדעתא דארעא, שרוצה לזרוע בה, ומנקה אותה לחרישה, אסור.

בגדי פשתן אחר כביסה כדי לרככך] (204).

אמר רב יצחק בר אמי אמר רב חסדא: קיטורי בירי, לעשות בגיהוץ קמטים קבועים, כצווארון, אסור בחול המועד (205).

מאי טעמא? היות דמעשה אומן הוא.

אמר רבא: מאן דמתקיל תיקלא (206), הנוטל תל אדמה ליישר את הקרקע, אם עושה כן אדעתא דבי דרי, לצורך העמדת הגורן לחבוט שם חטים לצורך המועד, שרי.

אבל אם עושה זאת אדעתא דארעא, שחופר שדהו לצורך זריעה — אסור.

ומבארנין: היכי דמזי? היכי ידעינן לשם מה נטל את התל משדהו?

אם נטל מוליא תל, ממקום אחד, והניחו במוליא אחר, או שהשפיל תל, על ידי שמילא בעפר שנטל ממנו, סביבותיו, וישרו.

הראשון, אף על פי שבשבת אסור.

206. הנודע ביהודה [ב או"ח קב] מפרש, שנוטל הצורות והאבנים מן הקרקע, כדי להשוותה.

207. כתב המגיד משנה [יו"ט ח יב], שלא הותר להשוות הקרקע אלא כשיש שתי המעלות יחד: א. שבאמת כונתו לצורך דישה, ולא לצורך זריעה. ב. שאינו נראה לאחרים כחורש לצורך זריעה. וטעם האיסור כשנראה שחורש לצורך זריעה, פירש הריטב"א, מפני מראית העין.

והראשונים הביאו שתי גירסאות בגמרא, ולפי גירסת רש"י נמצא, שכאשר נוטל מגבוה ונותן לנמוך, נראה שכונתו לדישה, ולא לזריעה, ומשום שלצורך דישה יש הכרח להשוות היטב את פני הקרקע, מה שאין כן לזריעה, שאין בזה

שנוכר סברא זו לעיל ט לענין תיקון הסיד במועד].

204. הרמב"ם [יו"ט ח יד] מפרש, שממעך את הבגד בידיו. וכן פסק המחבר [תקמא ג], ופירש שעושים כן כדי ללבן הבגד ולרככו. והוסיף הרמ"א, שכמו כן מותר להחליק הבגדים, ואפילו על ידי כלי. [והוא הדין למעך הבגד על ידי כלי משנ"ב]. ובכל אלו לא הותר אלא לצורך המועד.

205. המשנה ברורה [שם ח] מפרש, שזהו דוקא כאשר עושה בבגד קמט חזק, שאינו עתיד להתפשט בשעת הלבישה, אבל אם לאחר שלובשו אין ניכר הקמט, מותר.

וכתב במקור חיים [להחוות יאיר], שמכל מקום מותר במועד לקפל בגדים על קיפולם

ומבארנין: **היכי דמי**, איזה ליקוט עושיין להסקה, ואיזה לחרישה?

אם שקיל נוטל רק רברבי את הגדולים ושבין זוטרי, ומשאיר בשדה את הקטנים, הרי **אדעתא דציבי**, על דעת ליטול את העצים להסקה הוא עושה, שהרי מסיקין רק בגדולין, ומותר.

אולם, אם שקיל הכל, רברבי וזוטרי, נראה הדבר **דאדעתא דניקוי ארעא** מלקט, ואסור.

ואמר רבא: האי מאן דפתח מיהא לארעיה, שעושה גומא בין הנהר לשדהו, [והר"ן פירש, שפתח בגדר השדה ללא גומא] ולה שתי פתחים, ואם רוצה לצוד דגים פותח שניהם, ונכנסים מהנהר ונשארים בגומא, והמים יוצאים.

אך אם רוצה להשקות השדה אינו פותח

אלא לצד הנהר, והמים מתמלאים בגומא ועולים על גדותיה ומשקין השדה.

ולכן לפתחה בחול המועד, רק **אדעתא דכוורי דגים** — שרי, מותר.

אך **אדעתיה דארעא** להשקותה אסור.

ומפרשינין: **היכי דמי**. איך נדע אי פתח את הגומא לצוד דגים או להשקות שדהו?

אם פתח תרי בבי, שני פתחים בבריכה, חד פתח מעילאי, להכניס המים מלמעלה, וחד מתתאי, להוציא את המים בחזרה, ניכר ממעשיו **דאדעתא דכוורי** פותח את הפתחים, ומותר (208).

אך אם פתח רק חד בבא, והמים מתמלאים בגומא ועולים על גדותיה, ניכר בזה **דאדעתא דארעא** פתח, ואסור במועד.

ובכל ענין אין להשוות הקרקע. ויעויין קרן אורה ונודע ביהודה שדנו בסתירת דברי השו"ע באו"ח ובחו"מ בענין שתי הגירסאות הנ"ל.

והבית יוסף שם הביא מהגהות מימוניות, שמותר להסיר גבשושית שבבית במועד, ואין בזה משום חורש, הואיל ואין קרקע הבית עומד לזריעה. והקשה הב"י, הרי מכל מקום יש לאסור משום בונה [יעויין שבת עג ב]. ותירץ, מאחר ואין בפעולה זו טורח כלל, מותר. ועיין בהערה 21 מה שהבאנו בפרט זה. ועל כל פנים קושיתו צ"ע, שהרי אין דבר זה נחשב למעשה אומן, ואם כן אין לנו לאסור אפילו כשעושה כדרכו, מאחר שהוא לצורך המועד.

208. כתב הטור, שאמנם על ידי פתיחת הנקב, בהכרח יהיו המים משקים את השדה [ויש לו

כל כך צורך. ולגירסת הר"ף הוא להיפך, שכאשר משה לגמרי את הקרקע, נראה שעושה לצורך זריעה. וביאר הנודע ביהודה, שגם דיעה זו מסכימה, שלצורך דיעה יש הכרח להשוות היטב את פני הקרקע, יותר מהנצרך לזריעה, אלא שלדעתם, כשבאים להכשיר הקרקע לדיעה, יש צורך לפזר עפר על פני כולה, לאחר נטילת האבנים והצרורות ממנה, כדי שתהיה שוה וחלקה לגמרי, ולכן, כשנוטל ממקום גבוה ונותן לנמוך בשעת נטילת הצרורות, אינו נראה כמכשיר לדיעה, שהרי על כרחו יהיה צריך אח"כ לפזר עפר על פני כולה, ואם כן אין לו שום תועלת עתה בפעולה זו, ומשום כך נראית פעולתו כעושה לצורך זריעה, שבעבורה אינו נצרך אח"כ לפזר עפר על פניה.

וכתב המשנה ברורה [תקלו לג], שלענין הלכה אנו תופשים להחמיר כשני הפירושים,

ואמר רבא: האי מאן דפשא דיקלא, הזומר ענפי הדקל, אם עושה זאת אדעתא דחיותא, לתת מאכל לחיות ובהמות, שרי.

אבל אדעתא דדיקלא, להשביחו בנטילת הענפים היבשים בלבד, אסור.

ומפרשינן: היכי דמי?

אם שקיל כוליה הענפים, בין לחין ובין יבשים, ונטלם רק מחד גיסא, מצד אחד שבדקל — אדעתא דחיותא לקטן.

שהכל ראוי לבהמה, ומותר.

אך אם לוקח רק ענפים יבשים מהאי גיסא ומהאי גיסא, משני צידי הדקל, ניכר הדבר שאדעתא דדיקלא עושה, ואסיר בחול המועד.

ואמר רבא: הני תמרי תוחלני שלא התבשלו כל צרכם, מיגזרינהו לחתכן לשנים ביו"ט

לצורך אכילתן ביו"ט, שרי(209).

אך מייצינהו, לכובשן להוציא ליחתן אסור.

דמכבישתן אינם ראויין לאכילה במועד. אלא מכוון לעשותם צמוקין כדי לאכול בעתיד ביום חול, וזה אסור, כי הוא מתקן מאכל מחול המועד לחול.

רב פפא אמר: כיון דמתלעי, מעלים תולעים אם לא כובשים אותם — כפרקמטיא האבד דמי, ושרי, דהוי כסחורה המותרת לעשותה בחול המועד, באופן שאם לא יסחור יפסיד. וגם התמרים עומדים להפסד אם יהיו מתולעים.

ואמר רבא: פרקמטיא לעשות מסחר בחול המועד(210), אפילו כל שהוא, אסור, דטירחא היא(211).

אמר רבי יוסי בר אבין: כל האיסור בפרקמטיא שאין בה הפסד. ואולם בדבר

תועלת מכך], מכל מקום מאחר שאינו מתכוון

לזה, מותר. ולמדנו מדבריו, שלא נאסר במועד אפילו פסיק רישיה דניחא ליה, אף על פי שלענין שבת דבר זה אסור מן התורה לדעת הכל.

ומחדש הבית מאיר, שאפילו כשאינו נצרך לכל הכמות של הדגים, ודי לו בחלקם, הואיל ויש צורך המועד בפעולה זו של פתיחת הנקב, הרי היא מותרת. [וכמו שהותר ביום טוב להרבות בשיעורים. יעיין ביצה יז ובר"ן שם].

209. רש"י מפרש, שמחתך התמרים לשנים כדי לאוכלם. והקשה החזון איש [או"ח קלה], הלא אין בזה כל מלאכה, ומה חידש לנו רבא בזה. וצריך לומר, שהיה מקום לאסור מפני הטירחא שבדבר, וכמו שנתבאר לעיל, שאסרו במועד

210. הר"א"ש מפרש שיסוד האיסור במקח וממכר במועד הוא מפני הטורח. אולם הנימוקי יוסף כתב, שטעם האיסור הוא כמו ביום טוב, שמה יבוא על ידי כן לכתוב. ועיין הערה הבאה.

211. דעת רבינו תם, שהלואה בריבית [לנכרין], אינה נחשבת כפרקמטיא, ומותרת היא במועד. והר"א"ש מפרש טעמו, שדוקא כשמוכר או לוקח סחורה עבור מעות, שצריך לדקדק ולאמוד

האבד, שאם לא יסחור בה יהיה לו הפסד, מותר לסחור במועד (212).

רבינא הוה ליה הווא עיסקא דהוה מזדבן בשיתא אלפי אם היה מוכרה בחול המועד.

אך מפני איסור פרקמטיא במועד שהייה לזבוניה בתר חולא דמועדא, ולא היה לו בזה פסידא, כי הקונים נשאר במקומו עד אחר המועד, וזכה ואחר המועד זבניה בתריסר אלפי.

את שיווי דמי המקח, בזה אסרו מפני הטורח, וכמו כן, לפעמים יהיה לו צער מעסקיו, שלקח סחורה ביוקר מדאי, או שמכרה בזול, וימנע משמחת יום טוב, מה שאין כן בהלואה בריבית, שהוא דמים תמורת דמים [או פירות תמורת פירות], ואין בזה טורח וצער כלל.

אבל רשב"ם אחיו היה ירא להקל בדבר. ולהלכה, אנו חוששים להחמיר בזה, אם לא בתנאים מסויימים, כמבואר בשו"ע [תקלט יג]. וכל זה בהלואה בריבית, אבל בהלואה בלא ריבית, רצה הרא"ש להוכיח להיתר, ממה שנלמד לקמן [יח] במשנה, שאין כותבין שטרי חוב במועד, הרי שעצם ההלואה מותרת היא, שאינה נחשבת כפרקמטיא. וכן נפסק בשו"ע [יעוויין שם ז]. ועיין הגהות אשר"י.

וכתבו התוס', שכל זה דוקא כשמלוה בדרך מקרה, אבל להעמיד שולחנות בקביעות להלואה וחילוף מטבעות [בלשונונו "בנק"], אסור, שזהו ודאי דרך מקח וממכר.

212. בנידון דבר האבד לענין פרקמטיא יש שתי שיטות בראשונים.

[א] דעת הרמב"ן, שדוקא כאשר יש לו הפסד מן הקרן, אז נחשב הוא כדבר האבד, וביאר הרמב"ם, כגון שיש לו סחורה הנמכרת במועד בעשר, ולאחר המועד תזול ותימכר בשמונה, אף על פי שבאמת לא הוציא עליו עשר, מכל מקום מאחר שעתה נמכרת היא במחיר זה, נחשב שיש לו הפסד מהקרן, הואיל וזהו שויה היום, [והוא הדין כשטרח בה, ואם לא ימכרנה במועד, יהיה הטורח לריק, נחשב גם

כן כדבר האבד, כן כתב הרמב"ם, ועיי"ש]. אבל כשאינו עומד להפסיד מהקרן, אלא שעל ידי כן יהיה נמנע ממנו ריוח, אף על פי שלא ישוב לעולם, לא הותר במועד, וכגון שנמכרת עתה סחורה בזול, ולאחר המועד ודאי תתיקר, אסור לו לקנותה במועד, שאין זה דבר האבד, אלא העברת ריוח בלבד.

אולם כל זה, כשאנו צריך לקנות סחורה זו לצורך עצמו, אלא למטרת ריוח, אבל כשיש לו צורך בה לתשמישיו, ואם לא יקנה אותה עתה, יהיה צריך לקנותה לאחר המועד, ואז יתייקר השער, וכנ"ל, הרי זה דבר האבד משום איבוד מעותיו. ועיין תוס' [ד"ה ובדבר] בשם רבינו יוסף וקרן אורה בפרט זה.

[ב] דעת הרא"ש, שאם ריוח זה, בודאי אינו עתיד לחזור בקרוב, אלא לאחר זמן רב, הרי זה דבר האבד, וכגון שמתקיים יריד לעתים רחוקות, ויוכל עתה לקנות סחורה בזול, הותר לו לקנותה במועד, אבל אם יריד זה מתקיים בכל שבוע, ויתכן שיוכל לקנותו לאחר המועד במחיר זה, אף על פי שיש גם כן אפשרות שיפסיד ריוח זה, אין זה נידון כדבר האבד. אבל כשישנה אפשרות שיפסיד מהקרן עצמו, מותר.

עוד הביא הרא"ש מהירושלמי, שאם לוקח ממעות הריוח לצורך שמחת המועד [ובלא ריוח זה, לא היה מוציא כל כך על המועד], מותר לו בכל ענין.

[והרא"ש כתב לענין הלואה לנכרי בריבית, שאף על פי שיש להחמיר כדעת הרשב"ם הנ"ל, מכל מקום, אם רגיל להלוות לנכרי, וכשלא ילוונו, יש חשש שילך אצל אדם אחר שילוה

רבינא הוה מסיק זוזי, היה מלוח מעות, והיו נותנים לו סחורה בפרעון, והיה משתכר בה. והיו לו בעלי חובות בבני המקום היושב על אקרא דשנואתא שפת נהר שנוואתא, שהיו בביתם בחול המועד, ורצה לגבות מהם.

אתא לקמיה דרב אשי, אמר ליה, ושאלו: מהו למיזל האידינא במועד עלייהו?

אמר ליה רב אשי: כיון דהאידינא הוא דמשכחת להו, וביומי אחרני לא משכחת להו — כפרקמטיא האבד, דמי שהותרה במקום הפסד, ושרי(213).

תניא נמי גבי עבודה זרה, כי האי גוונא, שהתירו פרקמטיא בדבר האבד. אף במקום שפרקמטיא סתם נאסרה.

דתניא: הולכין ליריד של עכו"ם, ולוקחין יא-א במחירי יום השוק, בהמה, עבדים ושפחות, בתיים שדות וקרמים, וכותב ומעלה בערכאות שלחן לאשר ולחתום על שטרי המכר, שלא יערערו עליו לאחר זמן, ואפילו שביום אידם אין נושאים ונותנים עמהם, ובהעלתו לפני הערכאות, מכבדם, ויש לחשוש כאילו הוא מודה בעבודה זרה [עייין רש"י וריטב"א ע"ז יג א], בכל זאת התירו לו, מפני שהוא כמציל מידם.

במקום הפסד הקרן, מה שאין כן במקח וממכר, שאינה מן המלאכות האסורות, ולא אסרוה אלא מפני שיש בה טורח מעט, על כן התירו אותה במקום מניעת ריוח. כן ביאר הביה"ל [תקלט ה ד"ה אינון ברברי הראב"ד]. ועייין עוד חזון איש [קלה]. ועייין לקמן בהערה 225 בענין זה.

213. הראשונים הקשו מכאן על דעת רבינו תם הנ"ל, שהתיר הלואה בריבית במועד, שהרי רב אשי לא התיר לו לילך ולתובעם, אלא מפני דבר האבד, אבל לולא זאת היה אוסר משום פרקמטיא. ותירצו, שלא היה שם הלואה גמורה, אלא שנתחייבו ליתן לו יין תמורת הדמים [יעויין ב"מ עג], וזהו ודאי מקח וממכר.

ועל כל פנים נמצאנו למדים, שאף על פי שתחילת המקח, שהוא נתינת הדמים, כבר נעשה קודם הרגל, מכל מקום סיום המקח גם כן נאסר במועד. וכתב הביאור הלכה [שם א], שזהו דוקא כשלא משך הלוקח את היין קודם המועד, אבל כשמשך, אין זה מקח וממכר כלל, ורק משום טורח ההעברה ממקום למקום יש לדון אם אסור. עייין סי' תקלח ג.

לו, ועל ידי כן יהיה רגיל לילך אצלו לעולם, הרי זה כדבר האבד, ומותר. ולכאורה יש להתבונן, לפי מה שנתבאר בדעת הרא"ש, שכל ריוח שודאי אינו חוזר, נחשב כדבר האבד, אם כן גם בלא הטעם שיהיה רגיל לילך אצל אחר, יש להתיר, מפני הפסד של הלואה זו, שילוח אצל אחר. ויש לפרש, שכל ההיתר של דבר האבד בפרקמטיא הוא דוקא כשיש לו הפסד מרובה, אבל הפסד מועט אינו מתיר, וכמו שכתב הב"ח [שם ט], ולכן, משום הלואה זו לא היינו מתירים, שהוא הפסד מועט. ועייין עוד חוה"מ כהלכתו עמ' שמו].

ולהלכה אנו נוקטים להקל כהרא"ש כמבואר בשו"ע [תקלט ד-ה].

והביא הנימוקי יוסף להקשות בשם הראב"ד, ממה שלמדנו לעיל [ב], שלא הותרה השקאה בשדה בית הבעל, הואיל ואין הפסד ממניעת ההשקאה, אף על פי שבודאי בכך יהיה נמנע ממנו ריוח, ומדוע התרנו פרקמטיא בעבור מניעת ריוח ודאי. ותירץ, שיש לחלק בין השקאה שהיא מן המלאכות האסורות [בשבת], ויש בה גם כן טורח, ולכן אינה מותרת אלא